

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Cap. VIII. Capita 3. 4. de Religiosis Domibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

CAPUT VII.

Capita 25. & 30. de Privilegiis.

FAGNANUS in hos Textus exponit *cap. unicum de observand. & vitand.* Sess. XXII. circa usum Altarium portatilium, & celebrationem extrâ Ecclesias, vel Oratoria cultui Divino dedicata, & probat in *Cap. 25.* Tridentinum hoc Decretum non abstulisse Episcopis privilegium ipsis concessum *cap. ult. de privil. in 6.* cuius vi possunt uti Altaribus portatilibus, tam extrâ Diocesim, quam in ipsâ Diocesi. Item, licet privilegium hoc Cardinales nominatim non complectatur, aserit nihilominus hoc ad eos extendi propter hæc verba, *Episcoporumque Superiores*; Cardinales enim Episcopis Superiores facti sunt, ex quo Pontifici immediatum gradum obtinent: imò juxtâ ipsum, Cardinalium prærogativa privilegium Episcoporum vincit, in eo, quod illi Romæ portatili Altari uti possint, absque Indulto Pontificis; hi autem id nequeunt. In quo sententiam NAVARRI reprobatur, qui putat, Cardinalibus nihilomagi quam Episcopis hoc jus competere.

Contra extensionem *cap. ult. de privil. in 6.* ad Cardinales ibi non nominatos, objicit sibi, quod circa privilegia, extensio ab uno genere personarum ad aliud locum non habeat; unde fit, ut, licet HONORIUS III. Fratribus Dominicis, & Fratribus Minoribus, Altaris portatilis usum concessisset & Episcopi sint his Religiosis superiores, privilegium ad Episcopos non extenderetur, opusque fuerit Textu expresso, quo idem privilegium assequerentur, nempe *cap. ult.* laudato. Respondet, privilegium, quod cultum Divinum spectat, esse favorabile, atque inde fieri, ut privilegium celebrandi Missam in Oratorio absque Episcopi autoritate ædificato extendatur ad Missas cum cantu; atque ita sufficere, ut verba in sua generali significatione accepta personas in privilegio non nominatas comprehendere possint. Episcopus electus & confirmatus jus habet utendi Altari portatili: Instari posset; si illud privilegium favorabile sit, cur ergo eguit ad Episcopos extensione præfata? Honor debitus Sacrificiis nonne possit, ut privilegium restringatur? Sed istius rei discussio ad Tractatum de Privilegiis, cui remittendus Lector.

In *caput 30.* prolixè probatur, laudatum Concilii Tridentini Decretum abrogavisse privilegium Fratrum Dominicanorum, ac Minorum, quamvis in Corpore Juris contineatur, ac ipsi nominatim non deroget; relativis pluribus exemplis Decretorum, in quibus Concilium Jus commune antiquat absque derogatione expressâ, quia necessaria non est hæc, sufficiente ad hoc contrarietate; plura laudat Decreta Congregationis Concilii, quibus declaratur, Concilium abrogavisse hoc privilegium: adjicit, illud privilegium, juxtâ plures Canonistas celebres, quos laudat, subsistere in posterum non debere, quoniam ejus ratio ex multis retro annis cessavit, quia hi Religiosi habent Ecclesias aut Capellas consecratas in locis, ubi constituti sunt; illud autem privilegium propter defectum ejusmodi Capellarum impetraverant.

Contendit, hos Religiosos Altari portatili uti non posse, etiam cum licentiâ Diocesani Episcopi, sed eos licentiâ Pontificiâ indigere, juxtâ eandem præntensionem, solum Pontificem à laudato Decreto dispensare posse aserit; Episcopum nemini concedere posse prærogativam Capellarum Domesticarum, & sine dispensatione Missam non posse dici extrâ Ecclesias consecratas, aut publica Oratoria. Episcopos & Cardinales excipit, qui sine licentiâ Missam in Capellâ suâ, imò extra ipsam, super Altari portatili celebrare possunt. Fatetur etiam, licere Religiosis habere Oratoria in suis Clausuris, modò ipsa visitata, approbata, & benedicta fuerint ab Episcopo. Sub eadem conditione Oratoria similia possunt fieri

in Carceribus, Hospitalibus aliisque Locis Piis. Altare fixum esse debet non verò exemptile, hoc sive portatile Altare, vulgò in Jure dicitur *Altare viaticum*, quoniam ad peregrinationes introductum fuit in locis, ubi nec Ecclesia nec Oratoria reperiebantur. Differt à Lapidibus Consecratis, quibus hodie utimur in Ecclesiis, Oratoriis publicis, nec non in Capellis Domesticis.

CAPUT VIII.

Capita 3. 4. de Religiosis Domibus.

FAGNANUS in prius *caput* exponit *cap. ult.* Sess. VII. *cap. 8. & 9.* Sess. XX. *cap. 8.* Sess. XXV. Principii vice ponit, primum, Locum non esse Religiosum nisi per consecrationem ad servitium Divinum ex autoritate Ordinarii factam, & ex eo concludit, ejusmodi Loca Ordinarii autoritati esse subiecta, contrâ verò omnes Damos ad bona opera destinatas, esse Loca Profana, aut promiscua, sine hac consecratione; & proinde, independentia ab Ordinario, tribus casibus exceptis; 1. Si opus pium post mortem Patroni subsistat. 2. Si Executor officio suo non fungatur. 3. Si de rationum redditione agatur. Tum dicit, Loca Religiosa subtrahi à Jurisdictione Ordinarii, per Exemptionem cui ipse in fundatione consensit, vel quæ ex privilegio Sedis Apostolicæ impetrata est, vel per præscriptionem acquisita est, aut consuetudinem legitime præscriptam.

Concilium Tridentinum exemptioni derogavit, 1. Quoad visitationem ejusmodi Locorum in omnibus casibus, nisi sub immediatâ Regum tutelâ posita sint, quo in Casu sine eorum licentiâ visitare non potest Episcopus. 2. Quoad rationum redditionem, quæ semper fieri debet coram Ordinario, sive solo, sive aliis præsentibus, qui jus assistendi acquiescunt, vel ex consuetudine, vel ex privilegio, vel ex Statuto Locali; quod locum habet etiam si Domus Religiosa, sub immediatâ Regum tutelâ sit; nam Concilium non iterat exceptionem hanc in *cap. 9.* de redditione rationum agente, casumque solum excipit, quo fundationis Instrumentum Episcopum ab assistendi jure excludit.

Autor sibi objicit clausulam *cap. 3.* præfixam, in casibus à Jure concessis, & respondet, eam obstare, quominus Episcopus semper reposcere valeat rationes reddituum ad pios usus destinatarum, nullamque rationem afferat: forsitan putavit, clausulam hanc non spectare, nisi potestatem generalem Episcopi in opera pia, quæ locum habere debet tantum in casibus à Jure concessis. Ut ut sit, de ejus opinione, dici posset, per *casus à Jure concessos*, intelligi eos, qui non prohibiti sunt, quod enim Episcopo non est interdictionum, ipsi vulgò concessum est: id probatum fuit in Tractatu de Dispensationibus.

Duas deinde quæstiones proponit circa Loca, quæ sub immediatâ Regum tutelâ posita sunt. Prima generalis est, altera localis. Hac itaque omiffâ, breviter illam commemorabimus. Nempe queritur, an exceptio in horum Locorum gratiam facta comprehendat ea, quæ à Jurisdictione Ordinarii non erant exempta, antè Decretum Concilii, quod exemptionem instituit? Autor autem negativè respondet; idque probat ex consilio, sive proposito Synodi hic restituenda autoritatis Ordinarii contra Exemptiones undecumque profectæ essent: solutionem suam Congregationis Declarationibus confirmat.

Adjicit quòd, ut Locus Religionis sub immediatâ Regum tutela constituitur, non sufficiat, ut id voluerit Fundator, suamque voluntatem declaraverit, sed requiratur præterea, ut Pontifex aut Episcopus consenserit: item quòd, licet inchoando Ecclesiam pro Hospitali, ea supponatur ejusmodi tutela, Hospitalis non fruatur idcirco eodem honore, nisi ipsum antè Ecclesiæ ædificationem adeptum fuisset; idemque esse si

Hof.

Hospitali sub ejusmodi tutelâ constituto, uniatu Ecclēsia secus se habens, prerogativa Hospitalis non transit ad Ecclesiam.

Idem Autor fufius idem argumentum tractat in cap. 4. quod bixâ conclusione exponit cum multis ampliationibus, limitationibus, & sublimitationibus, juxta methodum apud Canonistas tritam. Probationes ejus ut plurimum è Concilio eruuntur, & Declarationibus Congregationis Concilii. Distinguit inter *Locum Pium*, quo vocabulo eum intelligit, qui bonis operibus absque autoritate Ecclesie destinatus est; & *Locum Religiosum*, qui ad cultum Divinum ab Ecclesia consecratur. A Loco Religioso exorditur, & dicit, nullum esse post Concilium, qui visitationi Episcopi non sit obnoxius, & de cujus reatibus rationes reposcere idem Episcopus non possit. Tùm enumerat casus, ad quos extenditur sua propositio. Dicit 1. Eam completi non solum Hospitalia, Xenodochia, Nosocomia, Orphanotrophia, &c. sed etiam quælibet alia Religiosa Loca, quæ sunt in Diocesi. 2. Episcopus hanc facultatem exercere potest, tam per alios, quam per se ipsum. 3. In locis, quæ à Laicis fundata sunt, & à Laicis reguntur. 4. In iis, quorum Administratores à Principe eliguntur. 5. In locis, quæ dependent ab Universitatibus, quas Concilium nominatum excepit, cum eas comprehendere noluit, cap. 5. Sess. XXIV. cap. 9. Sess. XXV. 6. In locis Exemptis; 7. Ea visitare potest, non obstante qualibet consuetudine contraria, etiam immemoriali, & quolibet Statuto. 8. Jus habet invigilandi & providendi, ut fideliter administrantur. 9. Jus habet concurrendi ad nominationem Administratorum, aliorumve Officialium. 10. Jus reposcendarum rationum amplius est, quàm jus Visitandi; siquidem illud nullam, hoc verò aliquam patitur exceptionem: 11. Rationum redditioni assistere potest, non obstante quòd ex consuetudine immemoriali, hoc jus alii acquisierint (quia agitur hie de acquisitione cumulativa, quæ Episcopum non excludit) itaque minimi refert, an consuetudo sit immemorabilis, nec ne; ideoque Concilium non adjecit clausulam *etiam immemorabilis*, quam in pluribus casibus inseruit, in quibus consuetudo immemorialis consuetudine non immemoriali, validior est. Hæc additio facta rationi ab Autore allatæ necessaria videtur, ut occurratur objectioni petite, ex eò, quòd Concilium clausulam, *etiam immemoriali*, utatur, cum Consuetudini immemoriali derogare intendit, quòd tantum facit, cum id postulat argumentum. 12. Rationes Episcopus reposcere potest, non obstante concursu privilegii, consuetudinis immemorabilis, & sententiæ declaratorie. 13. Administratores tenentur Rationarium Libri apud Episcopum ferre; 14. Concurrat Episcopus in auditione Rationum cum cæteris, qui jus assistendi acquisierunt, five ex consuetudine, five ex privilegio, aut Statuto Locali. 15. Autoritas Episcopi debet intervenire in solutionibus sicut in rationum redditione.

Regula, quam modò Autor proposuit, exposuitque, tres exceptiones patitur: 1. In gratiam Locorum immediatæ Regum tutelæ suppositorum. 2. In gratiam fundationum, quæ Ordinarium excludunt ab omni potestate in Loca sic fundata. 3. In gratiam Locorum, quæ Religiosi Exempti, aut Militares Ordines, pariter Exempti, regunt. Fratres *Joannis de Deo* non continentur sub hac tertia receptione, quoniam fundatione suâ subjiuntur Ordinario, quoad visitationem, administrationem & rationum redditionem.

A locis Religiosis transit FAGNANUS ad ea, quæ non sunt ejusmodi. Proponit hanc regulam, ea Ordinario non subjacere; idque probat ex *Canonibus*, qui potestatem Episcopi, in Loca Religiosa ex eo petunt, quòd Religiosa sint; undè sequitur, ea, quæ non sunt talia, ab ejus Jurisdictione esse immunia; deindè declarat, assertionem suam comprehendere, 1. Casus in quibus habent Oratorium privatum, vel destinatum ad solum Fundatoris, Ministrorum & eorum, qui recipiuntur, usum; 2. Casus, in quibus Fundator sibi facultatem

eximendi lectos reservat, & loca ad promiscuos usus convertendi.

Postea, à Regulâ excipit casum, in quo Patronus non revocatâ institutione defunctus est, quoniam tunc locus pius est: Episcopus autem summam præfecturam habet in omnia opera pia, & proindè in Loca ad eorum exercitium destinata. 2. Casum, quo illa visitare cupit, ad inspiciendum, an Fundatoris voluntas executionem legitimam fortiatur. In dubio, an autoritas Episcopi in institutione intervenerit, id præsumitur, si Loca Ecclesiastica notas habeant, v. g. Capellam benedictam, Campanile &c. deficientibusque his signis loca Episcopo etiam subjacent, quoniam eorum Incolæ sunt miserabiles personæ. 3. Casus, in quibus agitur de rationum redditione; quoniam hac in re Concilium Cap. 9. subjiicit Episcopo univèrsa Loca pia, sic etiam interpretata est Congregatio.

Autor disputationem hanc claudit quæstione, quæ ad cap. 11. Sess. XXII. attinet, eos excommunicans, qui bona & jura Ecclesiastica usurpant, aut usurpari mandant, aut usurpationi consentiunt; & quærit, utrum Universitates, quæ Ecclesie administrationem habent, ejusque pecunias mutuo tradunt, excommunicationem incurrant? Et respondet negativè; quia non comprehenduntur in Decreto, nec comprehendendi possunt, cum Collegia non subjacent huic Censuræ; idemque obtinet circa mutuantes, quia casus mutui non continetur in Decreto; Censura autem, cum sit odiosa, non nisi in casus nominatos cadit.

Quoad caput 8. Sess. XXV. quod etiam de Xenodochiis, Nosocomiis &c. aliis Locis Religiosis loquitur, necessarium videtur hie illud breviter attingere, licet FAGNANUS illud nominatum non exponat. In eo enim Concilium innovat *Clem. 2. de Religiosis domib.* (sicut fecit cap. ult. Sess. VII. supra ab Autore exposito) quod prohibet Hospitalia in Titulum Clericis secularibus conferri, nisi secus ferat fundatio, aut per electionem sit de Rectore hujusmodi Locis providendum, statuitque, ut eorum gubernatio viris providis, idoneis & boni testimonii committatur, qui proventus in usus destinatos fideliter dispensent, & ad instar Tutorum & Curatorum juramentum præstent. Concilium Tridentinum de fide administrationis loquitur, quoad Titulares, qui non minus ad eam astringuntur, quàm cæteri, & declarat, eos teneri ad restitutionem omnium fructuum, quos in alios usus, quàm in eos, quibus destinati fuerant, convertunt; adjicit, quòd si in loco non reperiantur personæ qualitatem in fundatione requisitam habentes, Ordinarius adhibeat fructus ad usus maximè institutioni accedentes, quòd justum est, cum Beneficia, quæ ad certum Hospitalitatis genus astringunt, five ad senum, five peregrinorum, five agrorum, five Orphanorum hospitium, quoad Titulum sint ejusdem naturæ, ac cætera Beneficia, eo quòd, ut ista, munera Ecclesiastica annexa habeant. FAGNANUS quæstionem tractans, an Pontifex possit absque simonia vendere Beneficia, & decidens cum Theologis contra Canonistarum vulgus, non posse, decisionem suam extendit ad Hospitalia Beneficia, in cap. 4. de *pastis*. Argumentum ibi enucleat discutitque, atque ea, quæ tùm ex illis refert, tùm ex se ipso promit, legi merentur.

CAPUT IX.

Capita 9. 11. 12. de Clericis non residentibus Caput 3. de sepulchris.

TEXTUS hi ad obligationes, five officia Beneficiarum, maximè ad residentiam pertinent. FAGNANUS in suo circa eos Commentario exponit cap. 1. Sess. VI. cap. 1. Sess. XXIII. cap. 12. Sess. XXIV. Primum ad Episcopos spectat: alterum, ad Episcopos, & Parochos: tertium ad Beneficiatos Cathedralium & Collegiarum, quoad residentiam. Cum obligatio ad residentiam nascatur ex officiis, quæ Beneficiis annexa sunt, Concilium de hac obligatione loquens